

практичної діяльності вчителя, майбутні вчителі здобувають необхідний комунікативний досвід, виробляють стратегії комунікативної поведінки. Виконання завдань на моделювання педагогічних і комунікативних ситуацій та їх аналіз дає уявлення про реальний обсяг накопиченого тезаурусу студентів, уміння аргументувати власну думку, аналізувати дії вчителів з позицій продуктивності й ефективності педагогічної комунікації, знаходити й обґрунтовувати лінії поведінки в педагогічній комунікації, рівень усвідомлення протиріч між невербальним виразом суб'єктів комунікації та їх психологічним змістом, уміння надавати комунікативний смисл невербальним виявам студентів та викладачів.

Комунікативно-ігрова побудова навчальних занять створює умови для залучення студентів до пошуку, аналізу, постановці проблем, баченню протиріч і знаходження засобів їхнього подолання, формулювання власних висновків, оригінальних суджень, результативність рішення пізнавальних завдань. Під час навчальних занять моделюються ситуації соціально-статусних взаємин, рольових взаємин, спільної навчальної діяльності та ситуації етичних відносин професійної спрямованості. Креативно-пошукові і проєктно-перетворюючі типи завдань, завдання-ролі із самоаналізу сприяють підвищенню дієвості проблемно-ситуаційних та імітаційно-ігрових технологій у формуванні творчих якостей особистості студентів при вивченні психолого-педагогічних дисциплін.

Навчання, побудоване на творчому підході, дозволяє усунути дефіцит професійно-особистісних якостей, необхідних для продуктивних професійних дій і спілкування, містить у собі більші можливості у саморозвитку студентів, оскільки вони є не об'єктом впливу, а суб'єктом навчання. Різні види навчальної діяльності (ігрова, комунікативна, переконструювання навчальної інформації в проблемно-імітаційну модель, пошук виходу з модельованих ситуацій) сприяють формуванню адекватного вимогам професійної діяльності рівня активної творчо-комунікативної позиції майбутніх учителів.

Використана література:

1. *Абульханова-Славская К. А.* Деятельность и психология личности / К. А. Абульханова-Славская. – М., 1980. – 335 с.
2. *Кондрашова Л. В.* Игровой подход к обучению студентов культуре общения / Л. В. Кондрашова // Проблема імітаційно-ігрового підходу до організації навчального процесу у вищій школі. – Кривий Ріг, 2001. – С. 3-9.
3. *Мухина В. С.* Проблемы формирования ценностных ориентаций и активности личности в её онтогенезе / В. С. Мухина. – М. : МГПИ, 1987. – 151 с.
4. *Шепеленко Т. Л.* Формування комунікативних умінь студентів економічного університету в процесі вивчення психолого-педагогічних дисциплін : дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Інститут педагогіки і психології проф. освіти Академії пед. наук України / Т. Л. Шепеленко. – К., 1999. – 224 с.

Аннотація

В данній статтє рассматривается совокупность педагогических условий, обеспечение которых способствует формированию активной творчески-коммуникативной позиции будущих учителей в ходе изучения психолого-педагогических дисциплин. Более детальное внимание уделено педагогическому взаимодействию, сотрудничеству и сотворчеству в системе “преподаватель – студенты”, коммуникативной направленности учебного процесса, моделированию имитационно-игровых ситуаций и реализации творческого подхода.

Annotation

This article describes a set of the pedagogical conditions, ensuring that promotes active, creative and communicative position of the future teachers in the study of psycho-pedagogical disciplines. More detailed attention is given to the pedagogical interaction, collaboration and co-creation in the “teacher – students”, the communicative directionality of the educational process, the modeling simulation and game situations and the implementation of the creative approach.

КАФЕДРА ТЕОРІЇ ТА ІСТОРІЇ ПЕДАГОГІКИ

УДК 378-057.875:31.011.3-051:373.2

Абрагам В. І.

ПРАКТИЧНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ В УМОВАХ КОЛЕДЖУ

Перебудова фахової підготовки вчителя початкових класів ґрунтується на необхідності аналізу структури його діяльності та розробці основ реалізації мети і завдань сучасної школи. Нормативно-законодавчі документи та акти з питань освіти виступають орієнтирами підвищення ефективності практичної підготовки вчителя в умовах переходу на нові державні стандарти.

Визначення освітньо-кваліфікаційних характеристик фахівця на рівні молодшого спеціаліста, розробка програм та засобів діагностики рівня готовності випускника педагогічного коледжу до виконання основних виробничих функцій вимагає суттєвих змін як у загальній концепції підготовки вчителя, так і конкретно в технологіях практичної педагогічної підготовки. Це означає врахування завдань компонентів

нової структури освітньо-кваліфікаційної характеристики майбутнього вчителя початкової школи: предмета його діяльності (дитина та її фізичні, фізіологічні та психологічні особливості розвитку), основних функцій, типових завдань діяльності та системи професійних умінь. Враховуючи вимоги до ефективності вчителя початкової школи, варто розглянути процес реалізації моделі в умовах педагогічного коледжу з погляду співвідношення теоретичного, емпіричного та практичного компонентів їх готовності. Рівень практичної підготовки майбутнього вчителя залежать від професіограми вчителя для традиційних та інноваційних закладів освіти на нових діагностичних засадах.

Педагоги та психологи, що працюють над питанням підготовки вчителя, вказують на необхідність цілісного підходу до формування особистості вчителя через систему його підготовки. Проблема полягає в тому, що питання різних видів готовності вчителя розглядається, як правило, без врахування вимог сучасної ступеневої освіти і викликає суттєві розбіжності у вимогах до рівня сформованості професійних умінь у випускників педагогічних коледжів та університетів. Тому розроблення державних стандартів вищої освіти спрямовує пошук науковців і практиків у напрямку накреслення та апробації нових шляхів забезпечення високого рівня професійної компетентності майбутнього вчителя від молодшого спеціаліста до магістра за ознаками ступеневості їх професійної майстерності.

Оптимальне співвідношення нормативного та варіативного у змісті фахової підготовки дасть можливість творчого застосування теоретичних знань та практичних умінь у контексті сучасних вимог. Уміння розв'язувати типові задачі діяльності при виконанні професійних функцій ґрунтуються на міцній теоретичній підготовці. Саме здатність випускника показати достатню якість оволодіння системою інтегрованих умінь гарантуватиме відповідний ступінь його кваліфікації.

Зважаючи на очікуваність суспільства і держави ефективної діяльності майбутнього вчителя, слід розглянути вивчення блоку фахових дисциплін: психології, педагогіки, окремих методик з погляду сучасних вимог та перспективи. Перехід на уміннєву площину оцінювання кінцевого результату засвоєння (на відміну від традиційної підготовки, за якої процес засвоєння матеріалу від знання до вироблення уміння залишається надто подовженим у часі і не індивідуалізованим належним чином) змушує викладача переглянути процес формування умінь до виконання певної професійної функції. Вивчення дисциплін базового компоненту ще не гарантує формування відповідних груп умінь, які дозволять майбутньому вчителю застосувати свої знання у реальній професійній діяльності. Лабораторні та практичні заняття, які обмежені в часі і не розроблені технологічно від мети до результату співпраці, не дозволяють належною мірою формувати уміння. Значна кількість студентів накопичують інформацію банк власних даних, але не можуть їх використати за відсутності технологічних умінь.

Одним з важливих чинників підготовки майбутнього спеціаліста є безпосередня практична діяльність щодо застосування набутих знань і вмінь. Таким чином, постає актуальна проблема організації, методичного забезпечення та безпосереднього перебігу педагогічної практики, як ефективного засобу формування професійної компетентності майбутнього вчителя. Педагогічна практика як форма навчання у вищій школі спрямована на практичне пізнання закономірностей і принципів професійної діяльності та їх реалізації під час самостійної роботи педагога. Вона є об'єднувальною ланкою між теоретичним і практичним навчанням та виконує системоутворювальну роль у формуванні всебічно підготовлених спеціалістів. В процесі теоретичного навчання всі дисципліни психолого-педагогічного циклу і спеціальні предмети вивчають окремо. Лише під час практики створюються умови для інтеграції всіх знань. Педагогічна практика студентів – органічна складова навчального процесу. Її мета – формування фахових умінь та навичок, трудової та професійної дисципліни, розширення, поглиблення, закріплення теоретичних знань, залучення до праці. У зв'язку з цим виникає питання про створення таких умов для практичного навчання, які б могли допомогти сформувати у студентів професійну компетентність, що охоплює здатність працювати в педагогічному колективі, демонструвати власні знання, можливості та здібності, критично оцінювати та вдосконалювати їх.

Навчальним планом у педагогічному коледжі передбачені наступні види практики: “Позакласна і позашкільна виховна робота”, “Пробні уроки та заняття”, “Літня практика в оздоровчих таборих”, “Переддипломна педагогічна практика”. Усі види практики настільки тісно пов'язані між собою, що можна впевнено стверджувати: кожна попередня є базовою основою для організації та проведення наступної. Перебіг педагогічної практики можна умовно поділити на три етапи: підготовчий, основний, підсумковий. На підготовчому етапі студенти засвоюють базові знання з дисциплін, спеціальних методик, вчать вибирати найбільш ефективні форми, методи та прийоми роботи. Реалізації вищезазначеного у коледжі сприяє висока кваліфікація викладачів, тісний зв'язок навчання з майбутньою педагогічною діяльністю, активне засвоєння інноваційних технологій, вивчення досвіду кращих учителів-предметників і класоводів шляхом спостереження уроків, перегляду відеофільмів з наступним їх аналізом та безпосередніх зустрічей з носіями передового педагогічного досвіду (доброю традицією в коледжі стала організація таких зустрічей в ході проведення тижнів дисциплін). У коледжі вивчаються дисципліни, засвоєння яких допомагає професійно грамотно застосовувати на практиці сучасні педагогічні та інформаційно-комунікаційні новації (педагогіка, корекційна педагогіка, психологія, інноваційні технології, нові інформаційні технології при викладанні шкільних дисциплін, методика застосування комп'ютерних технологій). Педагогічна практика передбачає поглиблення і закріплення знань студентів коледжу, формування і розвиток у майбутніх учителів педагогічних умінь і навичок, професійно-важливих якостей

особистості, вивчення сучасного стану навчально-виховної роботи у школі, виховання любові до обраної професії, формування педагогічних інтересів, здібностей, потреб у фаховій самоосвіті і розвиток творчого підходу до вчительської діяльності. Основний етап педагогічної практики пов'язаний з безпосередньою підготовкою та проведенням виховних занять, занять гуртків, загальношкільних заходів, індивідуальної роботи з учнями, уроків. Кінцевий результат реалізації практикантом поставлених навчальних, розвиваючих та виховних завдань великою мірою залежить від співпраці з методистом та вмінням дібрати і творчо опрацювати необхідну методичну літературу, визначитися з наочними посібниками, обладнанням уроку. Перед початком кожного виду практики заступником директора з навчально-виробничої роботи в коледжі проводить настановна нарада, під час якої студенти мають змогу ознайомитись зі специфікою перебігу практики, а також формами ведення необхідної документації, а саме: необхідними зразками планів-конспектів уроків, виховних занять, роботи вихователя ГПД, керівника гуртка, методичними рекомендаціями до проведення різних видів практики, схемами обговорення всіх форм проведеної роботи.

У процесі педагогічної практики у майбутніх фахівців формуються наступні професійно-педагогічні вміння:

- вести навчально-виховну роботу з дітьми на основі комплексного підходу, забезпечувати різнобічний розвиток школярів;
- здійснювати поточне і перспективне планування навчально-виховної роботи;
- використовувати науково обґрунтовані форми, методи і засоби організації навчально-пізнавальної діяльності школярів, розвивати їх мислення, навички самостійної роботи;
- спостерігати та аналізувати організацію навчально-виховного процесу в школі та інших навчально-виховних закладах, вивчати передовий педагогічний опит, використовувати його у своїй діяльності;
- аналізувати педагогічну ситуації;
- проектувати розвиток особистості і колективу, враховуючи індивідуальні та вікові особливості дітей, специфіку колективу;
- встановлювати педагогічно доцільні взаємовідносини з окремими школярами, мікрогрупами і колективом в цілому, з батьками та вчителями;
- використовувати ефективні форми та методи навчально-виховної роботи зі школярами, включаючи сучасні інноваційні технології, спрямовувати процес їх самовиховання, оволодівати формами і методами роботи з учнівським колективом;
- організовувати профорієнтаційну роботу зі школярами, застосовувати технічні і наочні засоби навчання, розробляти наочні посібники і оформляти навчальні кабінети;
- проводити роботу з підвищення педагогічного рівня батьків і громадськості.

Отже, під час педагогічної практики студент починає самоутверджуватись в новій статусно-рольовій позиції вчителя, ідентифікувати себе з професійною моделлю майбутнього педагога. Тому незаперечно, що практична підготовка для майбутніх учителів, студентів коледжу – це реальне соціально-психологічне поле, де інтенсивно здійснюється процес формування, утвердження і розвитку професійної компетентності майбутніх фахівців освітньої галузі.

Використана література:

1. *Колінець Г. Г.* Ключові компетентності в педагогічній науці і практиці / Г. Г. Колінець // Матеріали регіонального науково-практичного семінару. – Тернопіль : Вид-во ТНІУ ім. В. Гнатюка, 2006. – С. 33-34.
2. *Костюк Г. С.* Навчально-виховний процес і психічний розвиток особистості / Г. С. Костюк. – К. : Радянська школа, 1989. – 608 с.
3. *Мазоха Д. С.* На шляху до педагогічної професії (Вступ до спеціальності) : [навчальний посібник] / Д. С. Мазоха. – К. : Цент навчальної літератури, 2005. – 168 с.
4. *Митник О.* Розвиток професійної компетентності сучасного вчителя: реалії і перспективи / О. Митник // Початкова школа. – 2009. – № 11. – С. 35-37.
5. *Хуторской А. В.* Педагогическая инноватика : учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений / А. В. Хуторской. – М. : академія, 2008. – 256 с.
6. *Шапран О. І.* Організація інноваційної діяльності в закладах освіти : навч. посіб. / О. І. Шапран. – Переяслав-Хмельницький, 2011.
7. *Vovk L. P.* training teachers of English in Ukraine // Academic days of Timisoara : Language Education Today / edited by Georgeta Rata. – Romania : Cambridge Scholars Publishing, Romania, 2011. – P. 482-490.

А н н о т а ц и я

В статтє акцентується внимание на практической подготовке будущего учителя. Учитываая образовательно-квалификационных характеристик специалистов предлагаются рекомендации к концепции практической подготовки учителя.

A n n o t a t i o n

The article focuses on the practical training of future teachers. Within consideration of educational qualification characteristics of experts it is offered recommendations to the concept of practical teacher training.